

Szerkesztőség és kiadó-hivatal:
Budapest, V. ker. főút 30. sz.
II. emelet, 18. ajtó,
hová az előfizetési pénzek,
kéziratok és fölszólamlások
küldendők.
Bénezetlen levelek el nem
fogadtatnak.
Kéziratok vissza nem küldetnek.

SZOMBATI ÚJSÁG.

ZSIDÓ VALLÁSI, KÖZSÉGI, TÁRSADALMI és KÖZMÜVELŐDÉSI

HETILAP.

Előfizetési díj:

Egy évre 6 frt
Fél évre 3 „
Negyedévre 1 „ 60 kr.
Egyes szám 12 „

Hirdetési díj:

Egy kéthasábos petisors 10 kr
Többszörös hirdetésnél 7 „
Nyilttér sorja 20 „
Bélyegdíj 30 „
minden beigtatás után.

Felelős szerkesztő: Zsengeri Samu.

Megjelenik hetenként egyszer.

Tartalom: Huzavona. — Gyermekünk érdekében. — Az antisemita bujtogatások. — Zsidó és keresztény sakterek. Führer Ignácztól. — A tanítói pálya és a rossz nevelés. R. M.-tól. — Tárca: Ónody Géza. Führer Mór-tól. — Levelezések. — Irodalom. — Nyilatkozat. — Külömfélék — Hirdetések.

Huzavona.

A becsületes sajtó kezdi sokallani azt a huzavonát, melyet a vizsgálóbíróóság az eszlári ügyben elkövet s a tulajdonképpeni heccz-lapok kivételével, minden lap sürgeti az odiosus ügy befejezését. Ugy látszik, gyanítják a compromissiót, mely ez ügyből a hazára s különösen a hazai igazságszolgáltatásra fog háramolni.

Igen érdekes a „Pesti Hirlap“ e tárgyban irt cikke, mely igen komolyan megrója ugy az intézőket, mint a bíróságot s jóllehet minapi hasontárgyu cikkünkben sok hasonló véleménynek adtunk kifejezést, mégis közöljük azt egész terjedelmében, mert tudjuk, hogy az e tárgyban nemzsidótól származó szavak sokkal hatásosabbak a zsidóénál. A „Pesti Hirlap“ a következőket mondja:

Most már lehetetlen tovább hallgatnunk, lehetetlen fel nem szólalnunk azon szerencsétlen ügyben, mely tiszta-eszlári ügynek neveztetik. Hitványul szegnök meg a becsületes sajtó kötelességét, ha rá nem mutatnánk a mulasztások, hanyagságok, visszaélések, erőszakoskodások, ostobaságok és botrányok ama rettenetes szövevényére, melyet bíróság és igazságügyi kormányzat együtt szőtt-font hónapok óta a mely a tiszta-eszlári ügyet közmívelődésünk történetében még sokkal hirhedettebbé teszi, mint az a kérdés, hogy ontanak-e szertartási czélra a zsidók keresztény vért, vagy pedig nem?

Április első napján tünt el Soly mosi Eszter, május hetedikén jelentetett be eltünése a nyiregyházi törvényszékhez, május 19-én ment ki a vizsgálóbíróóság először vizsgálni a hely színére, e naptól kezdve le lettek tartóztatva a gyanusított személyek s ma az eltünés után öt hónap mulva még mindig nem jutott el a bíróság a rendes vizsgálat kezdetéig.

Másfél hónapig nem csinált a bíróság semmit; több, mint két hónapon keresztül előnyomozást teljesített, a mihez ilyen alakban és terjedelemben joga sem volt; több mint egy hónap óta pedig egyéb nem törté-

nik, mint az, hogy a vizsgálóbíróóság a törvényszéki ügyészséggel, igazságügyminiszter a főügyészszel, minden hivatalos közeg egymással marakodik, egymás ellen védekezik és vádaskodik hivatalos büroókban és hirlapokban egyaránt. Ekkora eredménytelenséget, ilyen veszett zürzavart, ennyi indiscretiót, ekkora hűhót, ilyen izgatottságot igazságszolgáltatási ügyben még nem láttott Európa.

Nem azt kérdezzük mi: hogy a zsidók ölték-e meg, vagy mások azt a szegény leányt. Azt se kérdezzük most: ritualis volt-e a gyilkosság vagy közönséges. Mindezeknél fontosabb kérdés az, hogy van-e Magyarországon büntető igazságszolgáltatás s van-e igazságügyi kormányzat s a kettőnél van-e személyes jogoknak biztosítása? Mert ha minden ügyben ugy jár el a bíróság és a kormány, mint a tiszta-eszlári ügyben: akkor csakugyan kár volna költséges bíróságot tartani s ennek tagjait évenként tiz millióval fizetni. Akkor jobb volna, ha minden ember saját öklére, botjára és puskájára bizza életét, vagyonát és szabadságát.

Vagy ártatlanok azok a zsidók, vagy bünösök. Ha ártatlanok el kell őket eresztteni, — ha bünösök: fel kell őket akasztani. De huzni-vonni, nyomorgatni őket is, az ügyet is, táplálni az izgatottságot, csinálni a baklövéseket egymásután, gyalázatba keverni itthon is, külföldön is nemzetünk és igazságszolgáltatásunk jó hirnevét: ez az a mi ellen egyenesen tiltakozunk. Pa u-ler miniszter ur vigye vásárra együgyűségével és bártortalanságával a maga bőrét, de ne vigye a nemzet becsületét.

Végeredményében egészen mindegy: akár ostobaság, akár rosszakarat vezet azt a vizsgálatot. A tény az, hogy eredménye semmi s az ügy nem mozdul se előre, se hátra. A közönség napról-napra bolondnál bolondabb hírek által fölriasztatik, egyes bírósági közegek igaz vagy hamis közleményekkel folyton tömik a hirlapokat, az igazságügyminiszter hallgat, mintha örökké aludnék, a nemzetet pedig ily nagyfontosságú európai érdekű ügyben orránál fogva vezet a vizsgálóbíróóság és a törvényszék, maga sem tudja hova.

Vizsgálóbíróónak alkalmaznak egy fiatal embert, a ki most verte le az iskola porát, a kinek emberismerete semmi, s a ki a törvényt is a gyakorlatban csak most kezdené tanulni, s a kit nagy törvénytértés nélkül vizsgálóbíróónak alkalmazni sem lehetne. De azért nálunk

ez megtörténik, s öt hónap óta nyugodtan nézi az igazságügyminiszter, hogy a fiatal és illetéktelen egyén kezei hogy pusztul el az ügy, s vele együtt az igazságszolgáltatás tekintélye. Az orosz czárt megölik, s a vizsgálat két hónap alatt kiderít mindent; a Ringszínház elég, elvesz benne ötszáz ember, a vizsgálatnak százszorta, legalább százszorta több teendője van, mint az eszlári ügyben, de azért ezt a vizsgálatot is befejezik négy hónap alatt, nálunk pedig öt hónap eltelik, s igazán még meg sincs kezdve a vizsgálat.

Igy persze tovább nem maradhat ez az ügy.

Hallgattunk róla sok ideig. Tovább hallgattunk, mint talán szabad lett volna. Elnéztük, miként fujja fel az üzérkedő élelmesség a közönséges gyilkossági bűntényt szociális, felekezeti és politikai országos kérdéssé. Elnéztük a kormány léhaságát s hallgattunk még azon vádakról is, melyek kinzó vallatásról szóltak s melyek a vizsgálat közegeit terhelték.

Mert biztunk a bíróságban, annak igazságszeretében és erélyében. De tovább hallgatni most már lehetetlen. A külföldnek sajtója kezdi már hazánkat, annak kormányát és társadalmát meghurczolni s itthon mindenki, akár szemita, akár antiszemita, torkig van már minden tudósítással, mi Nyiregyháza és Tisza-Eszlár felől jön. Most már tovább hallgatni nem lehet.

S egyenesen kérdezzük Pauler igazságügyminisztertől: vajjon van-e neki tudomása arról, hogy Solymosy Eszteé nevű leányzó ezelőtt öt hónappal eltűnt, azóta ennek eltűnését folyton vizsgálják eredménytelenül, hogy ebből a bűnügyből időközben

egy nagy felekezeti és társadalmi izgatottság nőtt ki, s hogy a bíróság, melyre ez ügy bízva van, épenséggel nem akar vagy nem tud feladatának megfelelni? Vajjon hiszi-e az igazságügyminiszter, hogy a mi eddig történt, az jól van s ezentul is határtalanul történhetik ugyanaz?

Gyermekeink érdekében.

Az iskolaév küszöbén önkéntelenül eszünkbe jut azon vád, melyet az utóbbi évtizedben különösen a zsidó szülők ellen emelnek: t. i. hogy gyermekeiket majd nem kivétel nélkül tudományos pályára terelik.

S e vád a zsidó szülőket jogosan illeti, a mennyiben az emancipatio óta — elhárítani akarván magukról azt a panaszt, hogy a zsidók az ország kereskedelmét monopolizálják, — gyermekeiket többé nem a szakmának, hanem valamely tudományos foglalkozásnak szentelik.

Hogy helyesen cselekesznek-e a zsidó szülők, midőn gyermekeiket csupa ügyvédeké, hivatalnokokká, tanárokká s hasonló hivatásuakká teszik, arra a tapasztalat nem mel felel. Nem azért, mintha a zsidó e hivatásokra a kellő minősítést meg nem szerezhethné; nem azért, mintha a zsidó mint ügyvéd, hivatalnok és tanár helyét meg nem állaná, hanem azért, mert fölös számmal a szellemi munkának szentelvén magukat, a verseny által irigységet keltenek nem-zsidó riválisaikban s ily módon a zsidó gyűlöletet még csak növesztik.

Igaz, hogy az egyenlő köteleességekkel egyenlő jogok is járnak s így a zsidó ép úgy fel van jogositva bármely pályára lépni, mint a nem-zsidó. De tekintetbe véve azon körülményt, hogy keresztény polgártársaink az emancipatio óta lefolyt másfél évtized alatt még mindig nem tudtak megbarátkozni azon gondolattal, hogy az általuk századokon át elfoglalt hivatalokban a zsidót is szívesen látnák,

TÁRCSA.

Ónody Géza.

Egy most megjelent „Istóczy und Ónody“ című röpirat után

Führer Mór.

Ónody Géza f. é. május 23-án délelőtt fél tizenketőkor híres ember lett. Ez emlékezetes óráig csak szűk baráti körben volt ismeretes.

A parlamentáris életben mindig vannak pillanatok, melyeket az ember némi ügyességgel és fufanggal hirnévének emelésére zsákmányolhat ki. Ily kínálkozó pillanatot szolgáltatott utóbbi időben a zsidókérdés és Ónody élt az alkalommal.

A jelzett időben felállt, és a magyar törvényalkotás termében a tisztelt háznak ünnepélyesen tudomására hozta, hogy az eszlári sakter ritualis célból katolikus szüzet mészárolt le. E vád derült égből jövő villámként csapott le a parlamentbe. Mindenki elbámult. A hir gyorsan mint a gondolat terjedt el a szélrózsza minden irányában és néhány órával később nem volt Európának egyetlen szöglete, a hol nem a vérvádról beszélgettek, melyet Ónody zuditott az eszlári sakterre és czimboráira. Ónody nagy örvendezve kezeit dörzsölte. Egy csapással két legyet ejtett el; eloszlatta a homályt, mely öt eddig borította és nagy keserűséget okozott a zsidóknak, kiket szivből gyűlöl.

Az antisemitismus tétova nélkül hozzálátott ez esetenk haszonra fordításához. Istóczy emelt fővel és diadalmas mosolylyal jelent meg a képviselőházban és menten arra törekedett, hogy Ónody vérvádját általánosítsa; vagyis az egész zsidóságot vádolja azzal, hogy an-

nak bizonyos ritualis célokra keresztény vérré van mulhatatlanul szüksége.

E váddal szemben a magyar zsidóság egy részének az a szerencsétlen ötlete támadt, hogy ártatlanságának kimutatására egyesüljön.

A zsidók e solidaritása nemcsak tapintatlan, hanem egyszersmind törvénytelen volt. Tény ugyan, hogy a zsidók csak a vád általánosítása után helyezték magukat védelmi állásba; ez eljárás mindazonáltal tapintatlan marad, mivel a zsidók a fenforgó esetben a zsidóság ellen felhozott vérvádat csak oly módon teheték volna érvénytelenné, ha az eszlári metsző ügyét nem teszik magukévá és nem avatkoznak oly ügybe, melylyel a zsidóságnak semmi köze.

De a beléavatkozás törvénytelen is volt; mert a jutalom-kitűzés, ügyéd-küldés oly dolgok, melyekről az illető felek vagy az illetékes hatóságok gondoskodnak, nem pedig egy idegen tényező, a zsidóság, melyet bizonyára senki sem vádolhatott gyilkosságról.

A hibát elkövették és most már nem lehet a dolgon változtatni. A szándék kétség kívül tiszta volt és legjobb lelkiismerettel valósított; de mindez nem teszi jóvá a hibát és így annak nyomban büntetés volt a következménye. A beavatkozás mindenféle félreértésre szolgáltatott okot és a leggaládabb gyanúsításoknak adott életet. E tévedésből azután a szó szoros értelmében zsidókérdés keletkezett, mely azóta mindenkinek kedélyét foglalkoztatja és nem is fog letűnni mindaddig, míg egy új váratlan esemény nem fogja kiszorítani.

Ónody most elemében van. Ő, ki a nyilvános élet egy pályáján sincs hivatta szerepet játszani, jelenleg Magyar-

ildomosnak tartanók, hogy a zsidók ne szenteljék magokat tömegesen oly társadalmi állásnak, a melyen őket szívesen nem látják.

De nem csak oportunitási, hanem gyakorlati és nemzetgazdasági szempontból is kívánatos, hogy a zsidó szülők kevésbé tereljék gyermekeiket a tudományos térre, a mint az az utolsó évtizedben valósággal történt.

A tudományos pálya egyike a legháládatlanabbaknak, mert az arra való hosszas készület legkevésbé sem áll arányban a vele járó anyagi jövedelemmel. Mennyi idő szükséges, míg egy diáknak vagy tanárjelölt oly hivatalbeli állásra tehet szert, mely után kellően megélhetne, feltéve, hogy vallását tekinteten kívül hagyva idejekorán kinevezik s rendszeresen előléptetik? Már ez oknál fogva sem igen célszerű, ha gyermekeinket oly hivatásnak szenteljük, melyen a nem-zsidó is nehezen boldogul, melyen csak nagy ritkán a képesség, de annál gyakrabban a protekció segíti az embert magasabb polczra. S honnan venné a zsidó a protekciót? Zsidó hiába protegálja, mert köztudomású dolog, hogy a zsidók mind egyforma tekintélyben állanak a világ előtt, azaz mindnyáját egyformán gyűlölik; keresztény protektorra pedig szert tenni, vajmi nehéz zsidónak. Onnan van az, hogy fiatal zsidó tudósaink, kik mint ilyenek országos hírnévnek örvendenek, sem képesek tudományukat ott érvényesíteni, a hol helyük volna, hanem kénytelenek vagy az irodalom terére lépni, hol rendszeren nyomorogniok kell, vagy a journalistika szolgálatába állani, hogy aztán szemükre lobbanthassák, hogy elzsidósítják a hírlapirodalmat.

Nehogy azonban félre értessünk, nyíltan kimondjuk, hogy mi csak a tömeget kívánjuk a tudományos pályától távol tartani, t. i. azon közönséges tehetségű embereket, a kik közül tizenkettő tesz egy tuczatot, s minden bokorban találhatók, de igenis kívánjuk, hogy a jelesebb tehetségűek apolják a tudományokat, mert reméljük és hiszszük, hogy az igazi érdemet még a rossz akarat sem tudja majd elvonni az illetőktől s

hogy ilyenképpen az igazi tudós nagy fáradsága gyümölcsseit is fogja élvezhetni, míg a jelenlegi körülmények között a sok áltudós és szélhámos elhomályosítja a valódi tehetséget, vagy legalább is utját állja előmenetelének s onnan van az, hogy a tudományval összekötött gyakorlati célját el nem érheti.

Nemzetgazdasági szempontból tekintve a dolgot, még kevésbé tanácsos a fiatalságot tudományos térre szorítani. Magyarország földmivelő állam s a közmondás szerint saját zsirjában ful meg a magyar ember, mert kellő ipari hiányában terményeit fel nem dolgozhatja. Ha tehát a zsidók csakugyan el akarják szoktatni gyermekeiket a kereskedéstől, szenteljék őket az iparnak, a mint azt bölcseink is parancsolják; e téren protectio nélkül is boldogulhat az ember, mert egyedül szorgalmától függ előmenetele.

Igaz, hogy ma napság az iparos sem ér semmit a műveltség bizonyos foka nélkül; de ezt a műveltséget nem a gymnasiumokban, hanem a polgári, ipar- és gazdasági iskolákban szerezhetik meg. Azon gyermek, ki néhány latin osztályt végzett, sehogy sem bírható többé reá, hogy ipari pályára lépjen; a humanistikus tanulmányok annyira megfinomítják érzékeit, hogy minden áron urak ar lenni, jóllehet legjobb akarata és törekvése mellett is rendszeren csak koldus válik belőle.

Fogadják tehát a t. szülők őszinte intésünket mint gyermekeik boldogságát célzót; kövessék azt s reméljük, hogy nem sokára meg fog szünni a zsidógyűlölet, mely korántsem a vuklis zsidót, hanem a tudományos pályára tola kodót illeti, de gyermekeik jövője is jobbra fog fordulni, mert lesz terük, hol akadálytalanul előre fognak törekedhetni.

Nem a gymnasium, hanem a polgári iskola a gyakorlati élet előiskolája.

ország második „legnagyobb ember“-ének tekinti magát, kit csak Istóczy előz még meg egy lóhosszal. Istóczy minden reménységét adlatusába helyezi. Az eszlári ügyet egészen neki engedte át.

És Ónody valóban érdemes e bizalomra, mert Tisza-Eszláron oly bámulatra méltó buzgalmat fejt ki, hogy joggal tekinthető az eszlári vizsgálat „vezércsillagának.“

Csak az sajátságos a dologban, hogy Ónody, a ki pedig minden esetre értelmesebb és józanabb a vakbuzgó Istóczynál, hogy Ónody még mindig mestereként tiszteli Istóczyt.

Egyébiránt rövid idő múlva az egész világ legeltetheti majd szemét azon a nézőjátékon, melyet a két antisemita-apostol a vezérszerep elnyerése utáni versengésben rendezni fog.

Mikor Ónody elmondta a magyar képviselőházban emlékezetes beszédét, Istóczy tanítványához sietett, hogy kézszorításával megjutalmazza.

— Holnap mondá Istóczy prófétai ihlettel, a kereszténység te benned második Istóczyt fog ünnepelni és a zsidó „Volksblatt“-ok arczképedet fogják hozni.

Ónody nem felelt, mert nem akart a mester szemébe gorombáskodni.

Beszélik, hogy Ónody már jurista korában kimutatta foga fehérét a zsidókra és hogy minden alkalmat örömmel megragadott, hogy a zsidóknak borsot törjön az orruk alá.

Egy napon Ónody sétálgatván az utcán, egyszerre kődarab repült el feje fölött. A követ egy parasztficzkó irányozta rá. Ónody üzőbe vette a lábait ugyancsak használó ficzkót és végre nagy nehezen el is csipte.

A rettegett büntetés helyett Ónody megjutalmazta a sarokba szorított fut.

„Nesze egy hatos, mondá a remegő merénylőnek mert nem találtál el engem. Nincs sok pénzem, hanem majd kapsz a zsidótól nagyobb jutalmat, az teheti, mert sok a pénze.

A lurkó meg is próbálta mindjárt szerencsését az első zsidón, a ki éppen „lőtávolba“ került és oly erővel sújtá a mit sem sejtő semitához a kezében levő követ, hogy a karja is ugyancsak ropogott belé.

Persze a zsidó már nem csengő érczczel fizetett.

Miután Ónody később letette a szigorlatot és a jobb időkből még néhány nyulbőr maradt nyakán, nagy zavarba jött. A bőroket eladni nem akarta, nehogy a zsidónak valami nyeresége legyen, megsemmisíteni pedig szintén nem volt kedve, mert hát szüksége volt egy kis pénzmagra.

Végre mégis eléhivatott egy zsidót, de a bőroket jó eleve a padlásra vitette fel.

Salamon mit sem gyanítva kapaszkodott fel a padlásra, hogy a portékát megszemlélje. Míg a zsidó a bőrök értékének megvizsgálásával görnyedezett, Ónody elvettette a lajtorját, úgy, hogy Salamon csak valami nyaktörő saltomortale segélyével juthatott le. Minthogy azonban ehhez hiányzott benne a bátorság „felülről“ bocsátkozott Ónodyval alkudozásokba és végül is kényszerült megadni azt az összeget, melyet Ónody „alulról“ diktált.

Ettől fogva egy zsidó se tette volna be lábát az Ónody-portán, még arannyal se lehetett volna őket oda becsalogatni.

Az antisemita bujtogatásokról. *)

I.

Drezdában nemzetközi gyűlést készülnek tartani az antisemitizmus új vallásának keresztyén sakterei, főrabbinusai, írástudói és farizeusai. Furcsa gyülekezet lesz az, ha létesül, a mi nem bizonyos még egészen; mert hát Stöcker ur szerint Henrici ur már gyanus tuzásokba esik, a melyekkel a burkus udvari káplán — ámbár ő volt a nagy Anti-Mózes — megtagad minden nézetközösséget és irányegységet. Remélhető azonban, hogy a drezdai sörházak és elbepárti vendéglősök istenfélő érdekében és élelmes közreműködése által létre jön, szakadárjai daczára is, a XIX. század haladási magasztos, sugárzó szellemének legsötétebben ellenzéket képezni otrombán erőlködő nevetséges csődület. Nem a „jövő zenéje“ ugyan, hanem hát egy kis Parcifal-czikoria, a szász főváros kedélyességének élénkítésére. És ez is valami. Kár lenne, ha elmaradna. Mert nem fogna ott kitérni egyéb, mint a butaság rajongóinak és üzereinek tehetetlensége az általános felvilágosultság óriási megvető mosolyával szemben. És meglenne az a mulattató haszna, hogy képviselve látnók ott mindazt, a mi néhány államban a régi jó idők elfogultságából, babonából, bigottságából, gyűlölködéséből és szamárságából még eleven maradék gyanánt játszik kisérteti szerepet. s a mit a ponyvairodalmi szédelgők saját ámitásaikra felhasználni nem restek természetesen most sem. Hanem hát miért nincs a meghívás aláírói közt a legnevezetesebb apostol: szent Ignatiev? Hiszen azon a drezdai zsinaton nem is illet mást az elnökösködés, mint ama muszka vezért, a kit a francia és angol hírlapok mindig „Mendax tábornok“ melléknéven emlitenek. Hát a hatalomvesztett vagyis megbukott főnökeivel szemben már az antisemita egyház is eljutott a háladatlanság erényességéig? Gyorsan haladnak, mint a holtak. És így még megérhetjük, hogy Henrici pápa excommunicálni fogja Stöcker pápát és Ónody kiátkozza Istóczyt. És ezen utóbbi a ki egyébbiránt művelt és eszes ember, megérdemelné, hogy büntetve legyen a tanonc részéről eszközölhető kiakolbólítás által. Minden esetben itt kell feljegyezni, hogy én az egész drezdai komédiáról, akár legyen előadva, akár nem, egy árva szóval sem emlékeztem volna meg, ha nem olvasom a meghívó czédulák aláíróinak sorában a nevezett két hazánkfíának neveit is. Midőn tudom, hogy Itáliának, Franciaországnak, Angliának azon grotteszk gyűléshez semmi köze; midőn tudja mindenki, hogy a muszkaországi zsidóüldözések megbélyegzésére XIII. Leo pápa, az angol uralkodó egyház érsekei és püspökei, az angol katolikusok cardinális főpapjai, a párizsi érsek több püspöktársával, és a francia legmagasabb értelmiség olyan, világhírű egyéniségeivel, mint Hugo Victor, Renan, Gambetta és mások, ritka érzelemegységben nyilvánították méltatlankodó ítélelüket; és midőn végre Németország egész miveltsége szégyenli magát, hogy néhány örvöngő és az ezeken élődo fondorkodók által civilizált hirneve elhomályosult: akkor ránk magyar fajra nézve kötelességgé válik, hogy tiltakozzunk a drezdai antisemita zsidóvásár alkalmával nemzetünk nevében bárki által történhető képviseleti nyilatkozat ellen. Mert ha a harmincz, negyven, ötven és több milliónyi egyöntetű népességgel bíró nagy és hatalmas államok megbirják is, minden baj nélkül, a kebelbeli különczök, bolondok és ámitók garázdálkodásait mindaz ellen, a mi a civilizatio fogalmával függ össze; az olyan, aránylag csekély népességű államban, mint Magyarország, valósággal a nemzet életrevalósága elleni bünt követnek el mindazok, a kik azt a haladó világ ítélőszéke előtt a barbár elmaradás és javíthatlan vadság gyanujába hozzák. Kell tehát ezen tárgyhöz szólani, bármily kellemetlen legyen is az ostobasággal

foglalkozni. Igaz, hogy a hallgatás kényelmesebb volna s nem vonna magára támadást sem; hanem hát a mig én hírlapíró maradok, addig én a nemzetem létérdeke elleni szándokos vagy szándoktalan üzemek irányában nem kényelmi hajlamaimtól, hanem kötelességem érzetétől kérek tanácsot és fogadok el parancsot. Ami pedig azt illeti, hogy ilyszerű fellépésem által az „üzleteikben“ veszélyeztetek támadásainak leszek kitéve rögtön: na, ezzel ugyan nem törődöm. Miután az antisemita politikai revolverezők, akár ronda nyelveikkel, akár piszkos tollaikkal, nem bánthatják családomat, a mi nincs, az én tökéletesen egyedül álló személyiségem irányában intézendő minden mérges puffogatásaik már annyira szokottak előttem, hogy tán felébrednék válaszolni, ha elmaradnának.

Egy szóval elmondani kívánok egyet s mást az antisemita bujtogatásokról, valamint a zsidók némely teendőiről.

Előbb azonban elmoedom, mi ezen antisemita üzemekre nézve a Kossuth érzelve, kit szerencsém volt tisztelni Turinban a folyó hónap kezdetén.

Társalgás közben más ügyek feletti beszélgetés eszmélánczolatában került szóba a tiszta-eszlári eset által jelentékenyebbé vált antisemita-izgatás. Kossuth legelőbb is csodálkozását fejezte ki a felett, hogy Istóczy olyan emberré válhatott Magyarországon, a kit egyáltalában számba kell venni. Más államok parlamentjeiben is voltak és vannak, Angliában főleg és mindig, *eccentricus gentlemanek*, a kiket igen becsülnek igazgatói, mert nagyon mulatnak hóbotos beszédei felett; de nem tartja őket komoly és számbavehető embereknek senki. Én biztosítam Kossuthot, hogy így volt ez nálunk is a tiszta-eszlári eset előtt, s hogy úgy lesz ismét, mihelyt véget ér azon ügy. Ekkor nyilatkozott Kossuth második érzelve, a legerőteljesebb szavakban nyilvánuló felháborodás a felett, hogy egy egész faj hagyományos, egy egész hitfelekezet szer-tartási bűne gyanánt állíttassék az ország elé az, a mi a legrosszabb esetben is csak egyéni bűn és csak egyéni fanatizmus ténye lehet, ha mindjárt bizonyos volna is már a gyilkosság elkövetése, módja és indoka, s ha mindjárt elítélve volna is kétségtelen adatok alapján vagy saját vallomása szerint a vádolt vagy előkerítendő tettes: a mi felett pedig homály és kétely lebeg még mindig. Én erre elmondtam Kossuthnak őszintén a saját érzelmeimet, a tiszta-eszlári vizsgálat menetéről, mely nem annyira a gyilkos kitudásán, mint az antisemita bujtogatás támogatására buzgolkodott és elmondtam azt is, hogy mit hiszek és mit nem hiszek én a Solymosi Eszter eltűnésére vonatkozó egész históriából. És végre nem hallgattam el azt sem, hogy ezen *cause célèbre* és a vele kapcsolatos antisemita mozgalom tulajdonképen egy üzlet és szédelgés, a melyet némelyek a zsidók iránti ellenszenvekre alapítanak, hogy az oktalan szenvedélyeket kizsákmányolhassák és a zavarosban befolyást halászhassanak. Ezen — csak rövidre vont — nézeteim bővebb előadására lesz alkalmam, ha nem ezen cikksorozatban, máskor is, akár hírlapilag, akár az országgházban. Tehát mellözöm most a tiszta-eszlári vizsgálatra vonatkozó véleményem itteni részletezését (az alügyész *revelatio* különben is olyan világot vetvén éppen most ama miveletekre, a melyelőtt pirulva sütheti le megbotránkozott tekintetét a magyar igazságügy részrehajlatlan szelleme) és szoritkozom azon érzelem tolmácsolására, melyet Kossuth az egész ügyre vonatkozó társalgásunk végén nyilvánított. És ezen érzelve állott az öröm és megelégedés érzetéből a felett, hogy a magyar nép józan esze nem hagyta magát zavargásokra kihágásokra, üldözésekre tántoztatni sehol. És én mertem biztosítani Kossuthot, hogy ezen örvendétes tapasztalás meg lesz jövőre is, minden bujtogatás daczára. Egyszersmind megjegyeztem, hogy ezen tiszta-eszlári egész ügyből csak a magyar nép magatartására lehetünk büszkéek, mint higgadtra, férfiasra, lelkiismeretesre, mert alig hiszem, hogy más országbeli, más fajbeli nép-

*) Csernatony Lajos az Ellenőrben egy cikksorozatot indított meg, melyből a fentieket azért közöljük, mivel eddig még senki sem korbácsolta ily hathatós szavakkal az izgató antisemitákat mint ő. Szerk.

ség nem hagyta volna magát vad kitörésekre ragadtatni a mindenféle koholmányok és tendentiosus hirtetések által. Utoljára Kossuth még csak annyit jegyzett meg, hogy a zsidók — kiknek magyarosodási haladásáról már korábban és örömmel értesült — jól tennék, ha némely szokásaikat, melyek nem hitpontok, módosítanák a többi polgártársaikkal jogegyenlőségre jutott helyzetük szerint, hogy hulljanak le lassanként azok a válaszfalak, melyek közt az idegenkedés, gyűlölség és más rossz indulatok szoktak tenyészni.

„Hát azt a polgári házasságot, mely nagy assimilationalis hatással lenne, mikor hozzák már önök be?“
Kossuth e z e n kérdésére nem tudtam felelni.

Zsidó és „keresztény sakterek.“

Micsoda? „keresztény sakterek“? Hát istennek ilyen teremtményei is vannak? Van hát! még pedig a javából. A ki ebben kételkednék, olvassa el Csernátony Lajosnak az Ellenőr vasárnapi számában megjelent vezércikkét, a melyből a „keresztény sakter“ elnevezést kölcsönöztem. Mielőtt azonban a két felekezeti sakterek közt párhuzamot vonnék, a keresztény sakter elnevezést „Istóczy sakter“-re igazítom ki, mert tisztességes keresztény nem lehet „sakter“ oly értelemben, a mint ezt Csernátony veszi.

Hogy milyen a zsidó sakter, azt pár szóval mondhatom meg. Alázatos a meghunyászkodásig, vallásos a rajongásig, rendesen szegény mint a templom egere és oly ártatlan mint a ma született gyermek. Egészen más az Istóczy-féle sakter. Ez vad tigrisként rohanja meg szegény áldozatait, melyeket nem a tyukok közül szemel ki magának, hanem ártatlan emberek közül. Tartózkodási helye a Függetlenség szerkesztősége vagy Tisza-Eszlár, vagy Nyiregyháza. De hagyjuk a képeket és szóljunk inkább az istóczy-sakterek le g u j a b b a l á v a l ó s á g a i r ó l .

Ismeretes, hogy Eötvös védőügyvéd egyik beadványában panaszképpen említi föl azt a ténny, hogy a zsidó foglyokat sanyargatják, kinozzák, mint ezt többek közt Grosz Mártonnak egy tyuk-ólba történt záratása is eléggé bizonyítja. Erre a Füg. egyik véres száju saktere azt az alávaló megjegyzést teszi, hogy Grosz Mártonnal senkinek sem volt szabad érintkezni, tehát a bűnpártolás tiltott útján nyerhetek csak értesítést (már t. i. Eötvös és ügyvéd társai.) És ezt az orcátlan gyanúsítást ugyanaz a Füg. kockáztatja, melynek tudósítója jóféle pék módjára háromszor napjában szolgál fris eszlári hir-süteményekkel azon melegiben, a mint a „páratlan eljárás“ Bary ur sütődjéből kikerültek. Vajjon a Füg. tudósítója nem „a bűnpártolás tiltott útján nyerie brüh-warm értesítéseit“?

És itt meg nem állhatom, hogy egy kis kitérést ne tegyek. Egy hazug utazótól azt kérdezték egyszer meghitt barátjai, hogy minek utazik, hiszen otthon is költhetne álhireket a beutazott vidékekről? „Hja barátim, felelé a hazug, ha ott nem volnék a hely színén, azt sem tudhatnám, ha vajjon a tölem elbeszélte esemény valóban meg nem történt-e“? — A Füg. tudósítójától szintén kérdehetnők, hogy minek fárad Eszlárra meg Nyiregyházára, hiszen ottani hireit Pesten hazudják? De hát azért kell oda mennie, mert különben megeshetnék, hogy véletlenségből is igazat találna jelenteni.

A Füg. ily szavahihetősége mellett nagyon komikus hatást tesz az olvasóra, ha e lap attól tart, hogy „a zsidók a Füg. hitelét kompromittálják.“ Ne busuljon! Az ő „hitelét“ nem kompromittálhatja senki, azon egyszerű okból, mert „olyan nincs.“ Hogy is mondta Könyves Kálmán: A boszorkányokról, a kik nem léteznek, ez után szó se legyen többé!

Az Istóczy-sakterek azonban nem mindig mogorvák és gorombák; hébe-korba a tréfálkozás szelleme is

megszállja őket. Ilyen rózsás jó kedvükben irhatták p. azt is. „Csak az eszlári ügyben hallgatunk (más ügyekben t. i. akkorát förmedvényeznének, hogy Verchovai se külömbet), mert ebben az ügyben elfoglalt magatartásunk nyugodt mérsékletét (!) kockára vetni nem akarjuk, nem fogjuk. Ha Istóczy sakterei saját eljárásukat „nyugodt mérséklet“-nek méltóztatnak elismerni, szeretném tudni, milyen lehet az ő nyughatatlan mértéktele nségük.

Nagyon mulattató az Istóczy-sakterek taktikája Nagy László alügyész leleplezéseivel szemben.

„E. Nagy László vádolja Bary-t a rabok megszöktetésével“ — így sopánkodik a Füg. vasárnapi száma. Nagyon sajnáljuk, hogy egy birót ilyesmivel vádolni lehet, de az a tény, hogy Verchovai oly annyira szerelmes Bary-ba, kissé gyanus, és arra a föltevésre ad okot, hogy mégis rohad valami Dániában. Aztán a keresztény sakterek szerelmeskedése Bary-val szemben a zsidó sakterek féltékenységét ébreszti fel, kik szintén szeretnék Bary urat — s z e i e t n i . Egyébiránt én a magam részéről Bary urat becsületes, habár egy kissé tulbuzgó — antisemitának tekintem.

A szóban levő leleplezéseket illetőleg továbbá azt mondja a sakterek főorganuma, a Füg. „Itt (Nyiregyháza) a zsidók magatartása roppant gyanus.“ (Az Istóczy-sakterek magatartása már nem is „gyanus“, hanem határozottan alávaló). „Mi egyre várjuk ennek az urnak az áthelyezését“ már t. i. Nagy László áthelyezését várják a sakterek, de attól tartok, hogy addig felkopik majd az álluk. Külömben át nem látom, hogy az az ember-szerető Verchovai, ki még egy minisztert (Paulert) is megdicsér, ha — megbecsüli magát, miért áhitozik annyira Nagy László elhelyezése után, a ki neki soha sem vétett.

Ej ej Verchovai uram! mi tisztán átlátunk az ön rossz szitáján. Mennél jobban iparkodik ön ló lá b á t eltakarni, annál hosszabban lóg az ki felöltője alól. Mi igen jól tudjuk miben sántikál kigyelmed, de örületes vállalatába aligha bele nem török a bicskája, mint beletört a zsidófaló H á m á n é is.

Führer Ignác.

az izr. tanító-képző intézetnél a magyar nyelv s irodalom tanára.

A tanítói pálya és a rossz nevelés.

„Quem dii oderunt, praeceptorem fecerunt.“

Rendesen jó nevelésről szoktak írni, ha én az ellenkezőre vetemedem, különcznek fog e lapok t. olvasó közönsége tartani. Elviselem ezt is, hiszen arra születtem, ha tanítónak teremtett az irigy sors, hogy a gond és boszúság terhe nyomja vállamat. A tanító végzete: túrni és szenvedni, míg le nem roskad, az ő számára még a remény hajnala sem derül.¹⁾ Az eszmetársulás törvényénél fogva önkénytelenül többféle reminiscencia merül fel bennem, egyet el is mondok itt belőlök. Midőn a tanítói pályára szándékoztam lépni, egy volt jó tanítómnak — kinél mind a 4 elemi osztályt végeztem — kértem ki előbb tanácsát. Azóta valahányszor a tanítói hivatással járó kellemetlenséggel

¹⁾ A régi közmondás szerintünk már elvászta igazságos voltát, mert ma napság már alig van hivatás, mely nagyobb tiszteletben állana a nevelői és tanítói hivatásnál. A tanító hivatása az 1868. évben megalkotott iskolai törvény életbeléptetése óta sem oly sanyaru többé, mint valaha volt s ha itt ott még nem oly szilárd a tanító állása, a mint azt a törvény követeli s ha egyes tanítók nem részesülnek az őket illető tiszteletben, az csak kivételes eset, mert nincsen szabály kivétel nélkül. A jó tanító önmagában hordja fáradságának jutalmát; hálára reflectálni semminemű fizetéses munka után nem szabad s jól lehet a tanító tarthat rá igényt rossz fizetéses hivatala mellett, mégsem tanácsos ily követeléseket hangoztatni, mert a követelő tanító rendesen csalódása mellett még gunyit is arat. Czikkiró nem veendi rossz néven eme megjegyzésünket; ő saját elégedetlenségét általánosítani akarja, azt pedig meg nem engedhetjük, nehogy a kivétel a szabálylyal felcseréltesék Sz. rk.

találkozom, mindannyiszor mint valami mennyei szózat hangzanak lelkemben mesterem ezen szavai: „Nincs nyomorultabb kenyér a tanítóénál!“²⁾

Akkor ifju lelkem tele volt ábrándokkal, az életet még ragyogó, pompás színezetben látta élénk képzeletem, még most is fiatal vagyok, de bensőm komor már akár egy 50 éves higgadt eszű férfiúé, szivem nem tud már annyira hevülni, a tanítói élet néhány évi folytatása testem lelkem megtörte. Akkor még idealista voltam, mosolyogtam jóakaró tanítóm jól megfontolt szavain, most egyszer másszor átérzem azok igazságos voltának egész keserűségét, a megérdemlés tudatában meghajtom magamat azon erő előtt, mely reám mérte ezen büntetést és nem zugolodom többé végzetem ellen, mert: tanítóm szavát hágtam át, szent ígét fertőztettem meg.³⁾

Beh magasztos volna mindamellet a tanítói hivatás, ha legalább a tanítványsereg hálája nem maradna el, csak mig romlatlannak kellene lenniök!

De hogy viselik magukat a mai gyermekek (különösen az ugynevezett „jó házból“ valók) a tanító iránt? Milyen fogalmuk van róla? A gyermek anyja (vagyis inkább dajkájá) tejével szopják be a gögnek, dölyfösségnek és nagyravágyásnak csiráját.

Aki lélektani, de mégis objektív szempontból beható megvizsgálás tárgyává teszi a mai nap majdnem minden családban elharapódzott téves nevelési elveket és eljárásokat, az elszörnyedve fogja elismerni, hogy a nevelés terén áldásdusan működött paedagogusok elvei szép magasztosan a papiroson maradtak és hogy a gyakorlati életben alig vert gyökeret sok évszázados oktatásuk. Bámulni kell, hogy az ember csak itt-ott talál valóban jól nevelt gyermeket, bámulni kell, mily nagy foka a szemtelenségnek, alattomoságnak, fondorkodásnak, tettetésnek és gyakran alávalóságnak van meg egy 6—7 éves gyermekben is. (A szülők ezt a gyermekkel szemben szellemességnek hirdetik.) A nagyobbakról, serdülő korban levőkről nem is szólok, azok henczegése és urhatnámvágya nem ismer határt.

Egy ily gyermek százszor többet tud mint korához képest tudnia kellene. Tudja, hogy a tanító szegény ember (és ekkor aztán vége a respektusnak) hogy az apa alattvalója, hogy parancsolnak neki, hogy elmozdithatják, (illetőleg, hogy elcsaphatják) hogy nem szabad őt megsérteni, de görbe szemmel nézni sem a „nyuljhozzám virághoz,“ mert tudja az urfi vagy kisasszony, hogy a tanító fizetést kap és mennyit stb. stb.⁴⁾

Hiába lép fel az ilyen ellenében erélylyel, tekintélye egész hatalmával, szeplőtlen jelleme szilárdságával, legfeljebb szinleg fogja kivívni és megtarthatni önállóságát és felsőbbségét, mert ama üdvös fogalmak mélyen, kiirthatatlanul gyökereznek benne.

De azért a tanítónak szent kötelessége ezeket is illemre és rendre, erkölcsösségre, szorgalomra, engedelemre, becsületességre, öregebbek iránti tiszteletre és általában minden erényre szoktatni.

Már hogy tehetné ezt, mikor az egyiknek azt mondja mamája: „te doktor, tudós vagy mérnök leszesz,“ a másiké azt; hogy „nagy ur, gazdag léssz, azt teszed majd, a mit akarsz, parancsolsz stb. stb. Azt ritkán hallotta, hogy szegénység is várhat valaha a legvagyonosabbra, hogy munkálkodva kell élni a világon, hogy a szegény ember is ember (tehát a tanító is az), de azt hallja sok meggondolatlan szülő szájából a gyermek, hogy a tanító ilyen amolyan em-

ber, hogy nem jó modora van, (mert nem alázza meg földig magát és teljes öntudattal ég felé irányzott fővel jár embertársai közt) stb.

Anyák! kikre a természet különösen rábizta a nevelés szép munkáját, végezzétek azt a természettől kölcsönzött nemes hivatást szivetek sugallata szerint, gondosságtok és anyai szeretetek ne fajuljon vak majom szeretetté, tekintsetek a jövőbe, vonjatok tanulságokat a tapasztalat életiskolájában meritett példákából, ne legyetek önzők, éljete a társadalomban, avval és annak! Ne ássátok alá szánt szándékkal magatok és gyermekeitek boldogságát, hagyjátok sirni néha néhány perczig, nehogy később éveken át keserű könyeket facsarjon viseletök és életök a ti szemeitekből! Becsüljétek a tanítót mint legdrágább kincseteknek, magzatotoknak leghűbb őrzőjét, legönfeláldozóbb, legjóakaróbb barátját, mert ő az, ki szívével jellemét képezi, ő teszi fogékonnyá lelkét a jó és erkölcsös iránt, ő szerzi meg saját élvezetei és életörömei lemondása által a ti gyermekeitekben a ti számotokra az örömöknek bőséges forrását, működjete vele tehát vállvetve jövő reményeitek és boldogságtok megalapításán, ne gördítsetek akadályokat útjába, ne nehezítsétek meg amugy is keserves, fáradozástelt munkáját, hanem juttassátok neki elismeréseteket, mert ez a társadalom szerény, igénytelen napszámosának fődicősége e földön. A ti érzékeitek többnyire tul vannak feszítve az e világ nyujtotta gyönyörök éldeletétől, nyujtsatok kegyelmesen a szegény néptanítónak is egy kis — abstract boldogító szert!

R. M.

LEVELEZÉSEK.

Ungvárott, 1882. augusztus havában.

Tisztelt szerkesztő ur!

A „Szombati Ujság“ 32. számának nyílt terében egy esemény közöltetik, mely szerint a „Magyar Lapok“ szerkesztője mindenünnen előfizetési díjakat szedett be, a nélkül, hogy előfizetőinek akár a lapot el-, akár a pénzt visszaküldötte volna. Engedje meg t. szerkesztő ur, hogy hasonló esetről tudósítsam, mely itt, bár két hónappal ezelőtt történt, még most is izgalomban tartja a kedélyeket.

Egy szép napon ugyanis az a hir járta be városunkat, hogy G. J. tanító a t y a lett. De oh! az ujszülött szörnyeteg volt; mindenki által ilyenek tekintetvén az atyai örömeiket ki sem irigyelte. E szörnyeteg pedig nem volt egyéb egy német lapnál, mely a következő gyönyörűséges nevet hordta homlokán: „Ungarisch jüdischer Bote, Zentralorgan des conservativen Judenthums.“ S e lap tarka szárnyat fitogtató lepkeként szét röpködött a világon élő németajku zsidóság hajlékaiba, hirt adván arról, hogy benne a zsidóság megváltója megjelent. S ime e lapnak a nevezett állathoz hasonló sorsa is lett; egészen hasonló, miután a gyermekek által elfogadtatik, hogy életétől megfosztásék, e lap is a legtöbb czimzett által elfogadtatott, de csak azért, hogy a szerencsés kiadónak rögtön visszaküldessék.

De nem csak keletkezése, hanem vége is; nem csak életmódja, hanem élettartama is tökéletesen megegyezett nevezett állat életével. Élte rövid ideig tartó volt, csak három hétig fénylett csillagzata sötét bolygónkon, mert כנפל כל שמש szendergett el az igazak álmába. S most mit csinál az atya? Gyászba borult, néma bánatát magába fojtja כאלם לא יפתח פיו. S környezete? az is gyászol, osztozik gyászában, habár legcsekélyebb oka sincsen a lap kimulásán bánkodni, de van oka a gyászra az atya hallgatagsága miatt, ki senkinek, még helybeli előfizetőinek sem — kiknek legtöbbje fél és egész évre fizettek elő — meg nem térítette a kefizetett összegeket.

Furcsa volt az exredactor harcza is, melyet mindjárt kezdetben egy helybeli magyar lappal folytatott, mely

²⁾ Tisztelet becsület volt tanítója előtt, de állítása azt mutatja, hogy nem hivatásból tanítóskodott. Boldogult atyám 53 évig volt tanító és sok csalódás és kellemetlenség érte ez idő alatt, de azért egy szóval sem ellemezte hogy tanítót legyek, de soha a legcsekélyebb panaszt sem hallottam tőle hivatása fölött. Szerk.

³⁾ Keserűsége nem a hivatásból magából, hanem a specialis viszonyokból folyik, a melyek közt él. Változtasson helyzetén s reményem, hogy kedélyállapota is meg fog változni. Szerk.

⁴⁾ Ugy látszik, cikkiró nem működik nyilvános iskolában, mert utóbbi esetben nem szólhatna elcsapatásról. Ugyanaz lehet oka annak, hogy bizonyos szolgai subordinációról panaszkodik. Sz rk

azért támadta meg, hogy a lapot nem magyar, hanem német nyelven szerkeszté; pedig ha tudta volna a megtámadó, hogy e nyelvhibáktól és stultelenségektől hemzsegő lap ép oly kevésbé képes az elnémetesedést elősegíteni, mint később az ungmegyei tanügyben feltálatl magyartalanságai a megmagyarosodást aligha bántotta volna szegény fejét.

De a dolog sokkal komolyabb, semhogy mulatni lehetne rajta; mindenki, a ki a hazai zsidó társadalmi viszonyokat ismeri, önként felmerül az a kérdés: Vajjon lehet-e ily körülmények között csodálkozni azon, ha a zsidó lapok pártfogókra nem találnak? hisz az ily esetek nem szülhetnek egyebet mint bizalmatlanságot, még az oly vállalatok iránt is, melyek különben a pártfogást megérdemelnék.

Veritas.

I R O D A L O M.

Megjelentek és szerkesztőségünkhöz beküldettek:

Bibliai történet izr. népiskolák számára írta Schön Bernát. Első rész. A világ teremtésétől Mózes haláláig. Győr. Kiadja Grosz Gusztáv. Ára kötve 30 kr.

Az egyenletek megfejtése népszerű modorban az elemi népiskolák V. és VI. osztályai, a felső nép és polgári iskolák I. és II. osztályai, valamint képezdek számára. Írta. Schwarz Mór állami tanító. Ára 40 kr. Nagel Otto bizománya.

Mindkét munkát a legmelegebben ajánljuk az illető köröknek.

Megjelentek továbbá Zsengeri Samutól:

Héber ABC és olvasókönyv. Ára 50 kr.

Vallástan elemi és polgári iskolák számára, tartalmazza a bibliát, biblia utáni zsidók történetét, hittant és legszükségesebb imákat szószerinti magyar fordítással. Ára 50 kr.

Toldoth Iisrael. Bibliai kivonat vonal fölötti magyar és német fordítással. Ára 50 kr.

Confirmatoria való beszédek, a cziczith és tefilin szabályzat rövid kivonatával, ugy szintén iskolai beszédekkel és üdvözlésekkel. Ára 50 kr.

Pestalozzi válog. paed. munkái. Füzetenkint 50 kr. Edig 13 füzet jelent meg.

N Y I L T T É R .*)

Nyilatkozat.

Apostag, augusztus havában.

A pestmegyei kir. tanfelügyelőnek valami élheterlen komisz fráter bejelentette, hogy Apostagon egy Weisz nevű sakter zugiskolát tart. Mindenek előtt azon — a kenyér-irigység szülte sötét lelkének fekete butaságából eredő, otromba hazudozással párosult pöffeszkedő impertinens gázságot és aljas rágalmat a legmélyebb megvetéssel akarom visszautasítani, mely személyemet egy „sakterrel“ identifikálja. Ez a kicsinylő mellőzés s eltipró gunynak és a sértett hiúságnak, a felfuvalkodott pöffeszkedő és tudákos tudatlanságnak oly nemtelen boszuja, melynek jutalmát nem tollal, hanem korbácscsal fogom az illető képére sütni, hogy kergesse aztán kibérelt lelkiismerete oda, hol a homlokára süttött gyalázat hiroglifjeit elolvasni nem tudják. A mi a zugiskola elnevezését, illetőleg a gaz árulkodást illeti, arra még nem is érdemes egy tisztességes szót is vesztegetni, de a közönség iránti tekintetből kötelességemnek tartom az ármányt és gázságot leleplezni.

Én négy tisztességes családnál mint nevelő működöm; gyermekeiket reál, illetve gymnasiumi tantárgyak-

ban oktatom, előkészítvén őket nyilvános vizsgálat letételére. Megjegyzem még, hogy mindnyájan már 14 évesek, tehát a népiskolai törvény szerint nem tankötelesek, ismétlő iskola pedig helyben nincs, hova járnunk kötelezve lennének, de ha volna is, a szülők ott taníttatják gyermekeiket a hol nekik tetszik, már t. i. fogadhatnak maguknak nevelőt, legyen az sakter és bakter egy személyben, ahhoz senkinek semmt köze. Külömben vannak emberek, kik bizonyos irányban sem nem sérthetők, sem nem sérthetnek, olyanok mint a poloska, akkor is büzlik mikor — eltapossák.

A becsület olyan mint a tükör, és a ki ezt leköpi, az saját arczmását köpte le. **Áldori (Weisz) Bertalan.**

Nyilatkozat.

Apostag, augusztus havában.

Mi alulirottak Weisz Bertalan novelő ur megbizásából megjelentünk Horovitz Simon tanító urnál felvilágosítást, esetleg lovagias elégtételt kérni, azon felmerült eset alkalmából, miszerint állítólag Horovitz Simon tanító ur jelentette volra fel a pestmegyei kir. tanfelügyelőnek, hogy Weisz Bertalan nevelő ur sakter minőségben zugiskolát tart.

Előterjesztésünkre Horovitz Simon tanító ur becsület szavára kijelentette előttünk, hogy ő a neki tulajdonított feljelentést nem tette, mert igazság szerint nem is tehetette. Ezzel mi megbizásunknak eleget tettünk, a mennyiben megbizónknak elégtételt szereztünk, s így az ügyet befejezettnek nyilvánítjuk.

Dr. Deutsch Adolf.

Basch Ákos.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Két izr. tanuló** teljes ellátásra fogadtatik e lapok szerkesztőjénél, ki már 25 év óta a tanügy terén működik, a budapesti tudomány egyetemen a bölcsészeti tanfolyamot elvégezte s ennél fogva az illető ifjak szellemi fejlesztéséről is képes gondoskodni. Van a háznál. jó zongora is.

— **Dr. Kohut Sándor** nagyváradi főrabbi mult hó 18-án, királyunk születése napja alkalmából, igen diszes egyházi és katonai közönség előtt tartott nagyszerű szónoklatot mely után szombaton a szebbnél-szebb ezüst- és más nemű értékes ajándéktárgyak egymást érték; e héten pedig Böszörménybe vitték lakodalomba, hol a vidéket a szó szoros értelmében meghódította. Látogatásai a róm. kath. püspöknél és a többi előkelőknél a legeslegnyájasabban véettek.

— **Blau Jenő** orosházi tanító a szentesi iskolához lett kinevezve s már el is foglalta ottani állomását. Gratulálunk a szentesi községnek a jó aquisitíóhoz, az orosházi községnek pedig kívánjuk, hogy a megürült állomásra szint oly jó tanítót szerződtessen, mint a minő Blau ur.

— **Eljegyzés.** Dr. Löw Immanuel, a tudós szegedi főrabbi, jegyet váltott Brenning Bella kisasszonynyal, egy előkelő galatzi kereskedő leányával.

Lövy M. E. fia könyvkereskedése (Király-utca 1. sz.)

a küszöbön levő ünnepek alkalmából a t. közönség figyelmébe ajánlja a kiadásában megjelent ünnepi imakönyveket **מחזוריים** Stern M. E. fordításával, 9 és 4 kötetben, különféle finomságu kötéssel, ugy szintén a magyar és német fordításu imakönyveket **סדריים** és a nők számára való **Ájtatos órák** címü imakönyveket **תהנה**. Továbbá gyapju és selyem szövetü imakönyveket **טליתים** arany és ezüst paszománynyal, hasonló kürtöket **ארון** és minden egyéb, a zsidó istenitisztelnél szükséges szertartási eszközöket.

*) E rovat alatt közlöttékért nem vállal felelősséget a szerk.

Aigner Lajos könyvkereskedésében B u d a p e s t e n, Váci-utca 1. (Városháztér) kaphatók
az összes tankönyvek, — leginkább ajánlatnak.

Fischer S. Magyar nyelvkönyv 5. kiadás kötve	30 kr.	Kilényi M. Hittan izr. iskolák számára 2. kiadás	30 kr.
Führer I. Világtörténet füzve	40 kr.	Mauritz R. Természettan. 4. kiadás kötve	40 kr.
Führer I. A magyarok története 13. kiadás kötve	30 kr.	Mayer M. Alak- és mértan 3. kiadás	80 kr.
Héber ABC. és olvasókönyv kötve	15 kr.	Schwicker I. H. Magyarország földrajza 4. kiadás kötve.	40 kr.
Jánosi F. Magyarország alkotmánya 2. kiadás	50 kr.	„ „ Magyarország története 2. kiadás	60 kr.
Jausz Gy. Német ABC. képekkel kötve	30 kr.	Seidel P. Polgári jogok és kötelességek 5. kiadás. kötve	24 kr.
„ „ Német olvasókönyv képekkel kötve 2 oszt. 40 kr.		Szauter és Bokor. II. Hármastankönyv kötve	70 kr.
3. oszt. 55 kr; 4. oszt. 65 kr; 5. és 6. oszt. 1 frt.		külön kötve. Természettan 24 kr. Természettan	
Kakujay K. Német nyelgyakorló és olvasó könyv 1. és 2.	30 kr.	24 kr. Mezőgazdaságtan 24 kr.	
oszt. kötve		Szente J. Természettan 3. kiadás kötve	40 kr.
„ „ Magyar nyelgyakorló- és olvasókönyv kötve 1.		Záray Ö. Magyar nyelvtan 14. kiadás kötve	30 kr.
oszt. 20 kr. 2. oszt. 30 kr. 3. 4. oszt. 50 kr. 5. és 6.		Zsengeri S. Alkalmi beszédek és üdvözlések izr. iskolák	50 kr.
oszt.	50 kr.	számára	

BUDAPESTI TÁRSAS POLGÁRI ÉS KERESKEDELMI ISKOLA

előbb **HAMPEL ANTAL**
 Budapest, V. Nagy korona-utca 13. szám.

Ezen tanoda, melyet 50 év előtt Hampel Antal ur alapított, és mi azt már 16 év óta fenálló tanodánkkal egyesítettük. minden törekvésünk oda irányul, hogy ezen intézetnek kiérdemelt jó hírnevét megőrizve tanítványainkat alaposan képzett egyénekké neveljük. Hogy törekvésünket biztosan elérjük, iparkodtunk ismert jeles tanárok alkalmazása által ezelnkat biztosítani. **Tanítványaink az egyéves önkéntesi** vizsgálat letételére előkészítettnek. **Tanodánkkal tápintézet** van összekötve. A legközelebbi tanévre a beiratások augusztus hó 27-én veszik kezdetüket. Értesítőt kívánatra ingyen küldünk.

Az igazgatóság:

Prasszer József, igazgató. *Gross Gyula*.

3-3

„A párisi cipőhöz.”

Valódi orosz bagaria eszmák,
 Vízhatlanságért jótállás.

Schwarz József.

Károly-körút, Károlykaszárnya 17. szám,

ajánlja gazdagon felszerelt cipő gyári raktárát nagyban és kicsinyben, saját készítménye által legjobb és legelősebb árúknak elismervé, alapítottatott 1866. évben.

Hölgyek számára:

Kommod cipők finom bőr vagy eberlasztíngból	1 frt 20 krtól 1 frt 50 krig
Divatos kommod cipők bőr vagy eberlasztíng vagy esokorral vagy díszítéssel	1 „ 70 „ 2 „ 20 „
Regatta legfinomabb oberlasztíng divatos és elegans	2 „ 40 „ 2 „ 60 „
„ finom szalon-lakból ugy szinte eberlasztíng vagy kesztyű bőrrrel legújabb készítés	2 „ 70 „ 2 „ 90 „
Eberlasztíng zúgos topán ramás talppal 6“ magas szárral	3 „ 40 „ 4 „ — „
Legfinomabb kesztyűbőr topán Szalonlak borítotttal 6“ magas szárral	4 „ 50 „ 5 „ — „
Igen finom zerge vagy Chagrin topán 6“ magas szárral	3 „ 40 „ 3 „ 90 „

Urak számára:

Kommod cipők igen finom bőrből	— „ 90 „ 1 „ 20 „
Legfinomabb mánezi borjúbőr zúgos topán	4 „ — „ 4 „ 50 „
Borjúbőr topán erős kettős talppal munkások számára	3 „ 50 „ 3 „ 80 „
Regatta Lak vagy borjúbőről	4 „ — „ 4 „ 50 „
Szalonlak vagy borjúbőr zúgos topán divatos és varrott talppal	4 „ 50 „ 5 „ — „
Zerge vagy Chagrin topán erős talppal	4 „ — „ 4 „ 50 „

Legnagyobb választék fi-leány és gyermek cipőkben, ugy szinte legdivatosabb ráncos eszmák mindenféle nagyságban. Vidéki megrendelések mérték vagy mintacipő szerint utánvét mellett pontosan teljesítenek. A t. ez. közönség saját érdekében kéretik „A Párisi cipőhöz“ ezimet figyelembe venni. Részletes árjegyzék bérmentve beküldetik.